

DIE CHRISTENDOM IN DIE WESTERSE WÊRELD

Die onderwerp, aan die skrywer hiervan opgedra om voor 'n samekoms van G.T.V.-lede te behandel, is baie wyd. Persone met vakkennis sal wel weet watter magte aan 't werk is op elke terrein van die teologiese wetenskap. Ons kan in 'n oriënterende oorsig hoogstens volstaan met enkele hooftrekke sonder om selfs daarmee die terrein te dek.

Dippel, wat 'n deeglike studie gemaak het van die kerk en wêreld in 'n krisis, het hom oor die terreinoorsiening soos volg uitgelaat: „De bezeten wereld van nu wordt beheerscht door tal van krachten en machten, die er bovengronds en ondergronds werken. Wie heeft er een volledig beeld van, waarvan de juistheid aantoonbaar is?”

'n Somber beeld: Oor die algemeen vertoon die Christendom van die Weste 'n baie somber beeld. Hebert sê onomwonde dat die kerk soos 'n „irrelevant anachronism” lyk wat „in a mess” beland het.

Reformatoriese vuur: Die Reformasie van die 16e eeu was nie net 'n objektiewe herontdekking van die skriftuurlike beginsels nie, maar was ook 'n ingrype in die hart van die mens. Dit was die tyd van die gloeiende entoetiesme.

Die sentrale reformatoriese waarhede, die sola scriptura, sola fide, sola gratia, het die geeste so aangegryp dat die reformatoriese vlamme ver buite Wittenberg en Genève uitgeslaan het. Die kerk en Christelike godsdiens het in die middel-punt van belangstelling gestaan en op die voorpunt van die tyd beweeg, sodat dit grotendeels die gang van die geskiedenis beïnvloed het.

Allerweë word erken dat dit vandag nie meer die geval is nie. 'n Antwoord op die vraag wat hiertoe aanleiding gegee het, is nie so voor-die-hand-liggend of vanselfsprekend nie.

Verval van die 18e eeu: Die mens van ons eeu ly nog steeds aan die nawerking van die 18e eeuse Rasionalisme, wat die rede as die gesagvolle norm tot God verhef het. Dit op sy beurt stimuleer die revolusiegees wat deur Kuyper gekarakteriseer is as: „Zij ignoreert God, zij stelt zich tegenover God. Zij weigert een diepere grondslag van het leven te erkennen dan die in de natuur die hier in de mens zelf ligt”. Met hierdie ondergraving van die grondliggende reformatoriese

beginsels word die geeste ryp gemaak vir die liberale lewens-
uitkyk van die 19e eeu, die eeu van konsessies en aanpassinge.
(Dippel).

Friedrich Nietzsche: Die sneeubal wat aan die rol gesit is,
die mens en sy norme as die absolute, vind sy kulminasiepunt
in die uitdagende skool van Friedrich Nietzsche aan die einde
van die vorige eeu. Met sy ontkenning van die absolute teëstel-
ling tussen goed en kwaad staan hy radikaal teenoor alles
wat vir die Skrifgelowige dierbaar is. Hy skiet giftige pyle
op die Christelike godsdiens af: „Daar is maar één wêreld, dit
is die wêreld wat ons sien, die ander is daarby gelieg. Bly
(so roep hy in sy Zarathustra uit) die aarde trou en glo
hulle nie wat tot u van boardse voorwerpe van hoop spreek
nie. Hulle is gifmengers, of hulle dit weet of nie. Alles is
moreel te regverdig wat die lewensvoorwaardes van die mens
bevorder, en sy übermensch moet 'n magsmens wees.

In één woord die mens in sy biologiese verband moet
God word want so sê hy „die ou God is dood”. Dit is die
antichristelike denkbeelde wat aan die begin van hierdie
eeu die Westerse wêreld vergiftig het.

Eksistensiële Filosofie: Die mens is nog sterwend aan
hierdie gifgasse, wanneer ook hierdie eeu sy bedwelmende
drank skink in die eksistensiële filosofie van Sartre, die denk-
rigting van die nihilisme wat die toevalligheid, sinloosheid en
grondeloosheid van alles leer. Voorwaarde vir die mens se
bestaan is dat hy „een radikaal einde maakt aan het geloof
in God” (Zuidema). En verder „De authentieke mens de mens
die aan zichzelf recht doet, is de atheïstische mens” (Zui-
dema).

Hierdie mens verkeer gedurig in die onveilige, die onbe-
rekenbare, aan homself in hulpeloosheid oorgelaat. Hy het
geen houvas meer nie. Wurth, meen dat hierdie denkrigting 'n
vaste greep op die huidige geslag gekry het, „sodat al meer
karakteristiek is het missen van alle geestelijk houvast; het
ontbreken van alle geestelijke en zedelijke normen en waar-
den en bindingen zoals dat op zijn beurt weer hiermee samen-
hangt dat God in dit leven van zijn plaats verdrongen is”.

Van sy eer beroof: So is Christendom en kerk van sy eer
berooft. Die mens het begin twyfel. Is die Christendom nog
menswaardig? „Van lieverlede helde men”, aldus Zuidema,
„toen de bezinning op de eer van het Christen-zijn en van het
lidmaatschap van de kerk ingezet was, al meer over naar de

visie van Nietzsche". Hy wat geleer het dat 'n goeie Christen 'n slegte mens is.

Twee wêreldoorloë: Voeg hierby die ontkerstenende invloed van twee verwoestende wêreldoorloë, deur Van Riessen soos volg beskryf: „daar naast ontstond via de oorlog vanwege de verdere doorbreking van de beschutting van gezin en gemeente het afwijken der maatschappelijke ontwikkeling van de christelijke koers de versnelde gang maar on-christelijke cultuur, het terzijde gesteld worden der gereformeerden, de infectie door de onrust, de jacht en de noodlotsstemming der wereld, een milieu waarin de neiging tot afbraak van het eigene tot verbreding van de zelfkant van het gereformeerde leven en zelfs tot een grotere afval een goede voedingsbodem vond”.

So het via humanisme, atheïme en nihilisme, die Christendom sy vat verloor en sy norme en perspektiewe ingeboet.

Teen hierdie agtergrond dan moet ons die Westerse Christendom besien.

Europa nie meer Christelik nie

Europa, bakermat van die Westerse beskawing, is ook die voedingsbodem van die Westerse Christendom. Uit Europa is die boodskap van die Evangelie oor die wêreldseë gedra na Afrika, Amerika en die Verre Ooste. Hoe is dit met die Christelike kerk en godsdiens gesteld in hierdie ou stamland? Dippel, wat 'n deeglike studie hiervan gemaak het en hom kan beroep op Roomse, Protestantse en nie-christelike skrywers en kultuurfilosowe, kom tot die konklusie: „Europa is niet meer christelijk”.

Dit geld ook van ander lande. Die Christendom word nie radikaal afgewys, gehaat of vervolgd nie maar soos Barth dit gestel het, die laaste nadruklikheid van die denke en handeling van die mensheid kom tog kennelik êrens anders vandaan en is op iets anders gerig.

„God is dood voor velen” aldus Dippel en „de moraal, de christelijke normen, zijn een vermoeiende verontrustende herinnering, waarmede niet te leven valt”. Europa stik volgens hom in sy bygelowe.

„Geloof aan de mensch allerwege”, aldus Dippel, „geloof aan de menselijke scheppingen en ideeën, geloof aan democratie, techniek, ekonomie, aan Amerika of aan Rusland . . . aan aantal, geld, macht . . .” En dan die droewige slotsom: „Het

Christendom is dood. De spanning tussen evangelie en wereld is niet meer gekanaliseerd in levende en erkende normen". 'n Amerikaner beklemtoon dieselfde feit as hy verklaar: „It is now commonplace to point out that for the first time in its history Christianity is a warning religious movement still growing out far outdistanced by the rapid growth in the world's population". Dit geld ook van Amerika.

Dieselfde in Amerika: 'n Biskop van die Metodiste kerk het o.a. daarop gewys dat „the downgrading of the Protestant Church by government and politics is symptomatic of a condition that prevails in all places of American life today insofar as the Protestant voice and influence are concerned". Dr. Eldersfeld wys daarop dat die Protestante die grootste godsdienstige groep in Amerika verteenwoordig maar dat dit nie proporsioneel groei met die aanwas van die bevolking nie. En dan vra hy die betekenisvolle vraag: „Is this great movement and with it all of Christianity on the way out as far as our culture is concerned?" In dié verband wil ons daaraan herinner dat ongeveer twee jaar gelede die Bybel en selfs die „Onse Vader" uit die Amerikaanse skole verban is.

In Afrika groei die Christendom wel deur sendingwerk, maar nie so vinnig soos bv. die Mohammedanisme nie.

Die Christendom verloor veld: Ons wil nie die waarde van statistieke oorbeklemtoon nie, maar wil tog aan die volgende herinner. In Engeland het ongeveer 95% alle bande met die kerk verbreek, in Amerika ongeveer 50%. Op Hawaii was eenmaal 95% Christene. Vandag tel dit slegs 30%. Dit is deur die Boeddhisme ingeneem. Hierdie agteruitgang geld van Nederland, Frankryk, Switserland en ander lande, en 'n mens kan ook vra wat van ons eie Suid-Afrika.

Die hand in eie boesem: Moet ons die skuld hiervoor net gaan soek by Nietzsche, Sartre, ontwrigting van wêreldoorloë ens., ens.? Dit sou 'n uiters farisiese benadering wees. Tereg-wysing en ware verootmoediging begin altyd in eie hart en huis. Het die kerk self skuld daaraan dat hy sy vat verloor het en daagliks meer verloor? Hierop kan nie anders as positief geantwoord word nie. In die middelpunt van die self-aantying staan dat die kerk ontrou geword het in die verkondiging van die volle raad van God. Sy boodskap het vervals en verflou, wat as gevolg het 'n dienooreenkomstige getuienis in die daaglikse lewe. Die grens tussen die Evangeliewaarheid

en paganisme het so verflou dat die absolute daarvan ingeboet is.

Hoe sien 'n Jood ons: Hoe sien 'n Jood ons? Hy skryf in The Jerusalem Post: „One of the major, though most precarious achievements of the modern world has been the realization that such (so-called absolute) truths are essentially individual beliefs which each man is entitled to accept or reject or modify. And this in turn entails respecting the belief of one's neighbour. This realization was now gripped the world under such names as co-existence and ecumenicalism indicative of the great trend currently sweeping much of mankind in many realms”.

Het die Jood die waarheid of die leuen hier beet? Ons meen die waarheid.

Kerk en Evangelie: Luther verklaar in sy 62e stelling „die ware skat van die kerk is die allerheiligste evangelie van die heerlikheid en die genade van God”. Hierin is die kerk *Kerk*, soos Von Meyenfeldt dit gestel het „er bestaat slechts één ding dat het optreden van de kerk in de wereld rechtvaardigt, en dat is het evangelie”. Dit is seker nie nodig om dit nader te bevestig uit Skrif en Belydenis nie. Dit staan vir ons as Gereformeerde belyders vast dat „de zuivere verkondiging en rechte ontvangst van Gods Woord het meest beslissende teken” is van die ware kerk (Polman). Hoe word hierdie waarheid nie verdring nie!

Die „Co-existence” van godsdienste

'n Sekere Jan Rabie pleit in sy „Die Evolusie van Nasiona-lisme” dat die veelheid van godsdienste aangemoedig moet word. Hy voeg 'n voorwaarde daarby, te wete dat elke godsdiens sal weet „hy is een deel, een gesigspunt van 'n geheel. 'n Godsdiens of 'n groep wat nie die basiese waarheid kan verdra nie, is nie die moete word om te bewaar nie”. Die Christelike geloof is vir hom dus maar een gesigspunt van 'n ruimer begrip „godsdiens”.

In 'n Amerikaanse Presbiteriaanse kerk is 'n preek gelewer waarin Boeddha en Christus met mekaar vergelyk is. In een opsig het Christus aan die kortste end getrek te wete dat Boeddha op aarde meer liefde as Hy gepreek het. Die prediker was ook danig verheug dat die ankers losraak van die ortodoksisme en dat die Christelike kerk in 'n wêreld beweeg waarin van alle ou bande weggebreek word en so alles en

almal al meer gelyk geskakel word. 'n Duidelike deurwerking van die eksistensiële denke.

In 'n oordenking in 'n Londense koerant (The Evening News and Star, 20-7-1963) spreek die Engelse geestelike weer vergelykend van Christus en die Sjinese filosoof en godsdienstiger Confucius. Alle godsdienste, aldus hierdie skrywer, soek na eenvoudige reëls en praktiese beginsels in die lewe van elke dag. Dit geld vir Confucius en Christus. Die een het die besondere reël net meer negatief en die ander meer positief beklemtoon.

„*Social gospel*”: Meer voorbeelde van verwarring en Skrifverlating op die kansel kan genoem word. Ons dink aan die sg. „social gospel”, waarin die ellende van 'n verlore sondaar en die soewereine genade deur die soenlyde van die Middelaar Jesus Christus vreemde klanke geword het. Geen wonder nie, dat waar die sosiale domineer daar in baie kerke meer kommer is oor die rasseverhoudinge in S.A. as oor hulle eie mense wat verheidens.

Waar die Woord van God losgelaat word daar moet die kerk self die blaam dra vir toenemende vervreemding en afval van die Evangelie.

Wat van die toekoms?

Ons moet maar net getrou bly aan ons roeping. Dit sal egter met meer vuur vervul moet word. Die kerk as instituut is 'n oorgangsverskynsels en daarom moet sy haar „werk zo intens mogelijk verrichten in de korte tijd die haar is toegemeten. Zij kan niet kalmweg wachten op de evolutie van die geschiedenis en zo de dingen maar op hun historisch beloop laten. Integendeel, er wordt een krachtig optreden van haar verwacht. God heeft haast en er moet resultaten gezien worden” (Von Meyenfeldt). Die sin van die kerk, ook die van die Geref. Kerk in S.A., bestaan in die uitvoering van 'n konkrete opdrag, en dit in Afrika met sy eie probleme en vooroordele met sy besondere posisie binne die raamwerk van die Westerse wêreld. Daarop moet ons konsentreer met toewyding. Christus duld hier geen kompromis nie. So beslis die prediking as instrument in Gods hande die lot van die menslike geslag. Die kerk met sy boodskap staan so op die kruispunt van die weë van die mensheid (Von Meyenfeldt).

Die valse Ekumene: Dit is net die teenoorgestelde van wat die valse Ekumene vandag besiel.

Cavert in sy „Road to Christian Unity” laat die kat uit die sak as hy verklaar: „It is the unwillingness to tolerate differences which has been the most prolific source of division throughout Christian history”.

Hier moet ons halt roep. Roepingsgetrou moet die lig van Gods Woord en ons Belydenis in hierdie wêreld ingedra word in woord en daad. Dit wat gespreek word moet ook in waarheid bewandel word.

Terug na die Evangelie. „De wereld wacht op een nieuwe Heer en vergaapt zich, christelijk of onchristelijk, ondertussen aan het Amerikaansche, Russische of West-Europeesche materialisme. Hier ligt de tweesprong: het Evangelie van Christus de Heer of een wereldsche geest als leider de keuze tusschen dienen of heerscher. Dit is de kern van de geestelijke crisis als vraag aan kerk en aan wereld beide” (Dippel).

Al beweer Berdjajew dat die moderne tegniese lewe die siel van die mens dood, en al is die demonie van die krisis wel groot, dan weet ons, nie so groot of Jesus Christus is daarteen opgewasse nie. Dit is nie bloot 'n pretensie van die kerk nie, maar die krag van die Woord, daardie tweesnydende swaard wat aan hom toevertrou is. Met daardie Woord storm ons op hellemagte af. Met daardie Woord laat ons konings bewe en maghebbers tuimel, maar dan altyd gedagtig aan die vermaning van Rom. 12 : 2 „En word nie aan hierdie wêreld gelykvormig nie, maar word verander deur die vernuwing van julle gemoed, sodat julle kan beproef wat die goeie en welgevallige en volmaakte wil van God is”.

Al lyk dit asof Nietzsche se Umwertung aller Werte ook binne die Christendom bewaarheid word, glo ons dat die Here sy kerk tog sal bewaar en wat ons betref laat ons deur Gods genade volhardend arbei en in gees en waarheid bid: „Laat U Naam geheilig word, laat U koninkryk kom, laat U wil geskied soos in die hemel net so ook op die aarde”. Ja daarom gaan dit, sy koninkryk moet kom in hierdie krisiSwêreld en sy Naam moet daarin etn daardeur verheerlik word.

Bloemfontein.

G. C. P. van der Vyver.